

Court, nobles and festivals:
Studies on the Early Modern visual culture

Edited by
Oskar J. Rojewski
Mirosława Sobczyńska-Szczepańska

Katowice 2019

UNIVERSITY OF SILESIA
PRESS

Prace Naukowe

Uniwersytetu Śląskiego
w Katowicach
nr 3920

Series: History

Series editor

Sylwester Fertacz

Referee

Hanna Osiecka-Samsonowicz

On the cover

Denis van Alsloot, Skating Masquerade, or Carnival on Ice at the
Kipdorppoort Moats in Antwerp. ca. 1620, oil on panel. Madrid,
Museo del Prado

This volume was financed by
the Dean of the Faculty of Humanities
of the University of Silesia in Katowice

CONTENTS

INTRODUCTION	5
Oskar J. Rojewski, Mirosława Sobczyńska-Szczepańska	
Chapter I <i>The festival books and the Habsburg Empire: power and performance</i>	9
Victor Mínguez (Jaume I University)	
Chapter II <i>The Baroque festivals in the king's court (1555-1808)</i>	31
María Inmaculada Rodríguez Moya (Jaume I University)	
Chapter III <i>Palermo: a Baroque capital of kings</i>	49
Pablo González Tornel (Jaume I University)	
Chapter IV <i>Festive courts in the New World: the political journey of Luis de Velasco y Castilla in the American viceroyalties</i>	67
Juan Chiva Beltrán (University of Valencia)	
Chapter V <i>“Pour la feste de l'ordre de la Thoison d'or de Mondit Seigneur nagaires tenue en sa ville de Bruges”. The Assembly of the Order of the Golden Fleece in 1468 and artistic patronage of Charles the Bold</i>	87
Oskar J. Rojewski (University of Silesia)	
Chapter VI <i>“De la reseña que el Emperador mandó hacer de los grandes y caballeros de su Casa y Corte”. The military parade of honour Charles V before the conquest of Tunis (Barcelona, 1535)</i>	107
Antonio Gozalbo Nadal (Jaume I University)	
Chapter VII <i>“Con dos infantes colma la real cuna”. The festivals for twin grandchildren of Charles III and for the British peace in 1784</i>	125
Cristina Igual Castelló (Jaume I University)	
Chapter VIII <i>The funeral ceremonies in the Church of the Descalzas Reales during the second half of 16th century</i>	141
Victoria Bosch Moreno (Jaume I University)	
Chapter IX <i>The obsequies of the nobleman Stefan Krzucki and his extraordinary catafalque</i>	155
Mirosława Sobczyńska-Szczepańska (University of Silesia)	

STRESZCZENIE	165
RESUMEN	167
BIBLIOGRAPHY	169
LIST OF FIGURES	191
INDEX OF HISTORICAL FIGURES	197

INTRODUCTION

Public festivities, related strictly to the feudal political system, were a manifestation of power and wealth, of both the monarchs and the noblemen. To add splendor to ceremonial entrances of kings, weddings, or funerals of high-ranking persons, magnificent decorations had been prepared, often by eminent artists. Due to their ephemeral nature, only a few of them remained until the present time, yet thanks to detailed accounts and iconographic sources, such as designs and graphic renditions, their forms and complex ideological content may be the subject of scientific research.

The book you have in your hands focuses on the issue of artistic setting of court ceremonies in the modern era, and are the result of cooperation between historians of art from the Jaume I University in Castellón de la Plana, the University of Valencia, Spain, and the University of Silesia in Katowice, Poland, which was established in 2016. The Spanish contributors belong to the group having the name "Iconografía e Historia del Arte", which have been conducting research on court culture and sponsoring of art for over twenty years. The initiative of publishing a joint monograph, undertaken by the Institute of Arts Studies of the University of Silesia, is a sign of ever increasing interest of Polish scientists in the issues referred to above.

The book is devoted to selected aspects of the royal and noble visual culture, strongly related to the image of power. The first chapter, *The festival books and the Habsburg empire: power and performance*, by Víctor Mínguez, deals with the relevance of literary and visual sources as a testimony of the Habsburg court's celebrations and explains their process of evolution in the 16th and 17th century.

María Inmaculada Rodríguez Moya, in the study *The Baroque festivals in the king's court (1555-1808)*, concluded her last research analysing the most relevant characteristics of the Spanish Royal Court's festivities in Royal Sites, Madrid and other significant cities. Her contribution permits to observe the peculiarity of Habsburgs and Bourbons festive iconography and its mediums, such as hieroglyphs, emblems, ephemeral architecture and urban embellishments.

Pablo González Tornel, in the text *Palermo: a Baroque capital of kings* described the urban reforms carried out in the 17th century, which transformed the Sicilian capital into one of the European cities most sharply defined by the image of royal power.

In the next chapter, *Festive courts in the New World: the political journey of Luis de Velasco y Castilla in the American viceroyalties*, Juan Chiva Beltrán raised the question of the symbolic presence of the Spanish king at the festivals organized in his American possessions, on the example of the triumphant tour of the 8th viceroy of New Spain.

Oskar J. Rojewski, in the text “*Pour la feste de l'ordre de la Thoison d'or de Mondit Seigneur nagaires tenue en sa ville de Bruges*” – *The Assembly of the Order of the Golden Fleece in 1468 and artistic patronage of Charles the Bold* analysed the state accounts aiming the description of the ceremonial and artistic patronage of the Assembly of the Order of the Golden Fleece in the Burgundian State. The members of this institution during the Early Modern Age played an important role in the Habsburg international affairs and dynastic propaganda of power.

Antonio Gozalbo Nadal, in the study *The military march in honour of Charles V before the conquest of Tunis (Barcelona, 1535)*, collated the two relations about the great parade – organized on the eve of the Tunis expedition – with its representation on the second piece of the tapestry series *The Conquest of Tunis*, weaved in Brussels, between 1548 and 1554.

The text “*Con dos infantes colma la real cuna*”. *The festivals for twin grandchildren of Charles III and for the British peace in 1784*, by Cristina Igual Castelló, described the festivities that took place in Valencia to celebrate the signing of a peace between Spain and Great Britain as well as the birth of new infants. It is worth noticing that various institutions and organizations, such as the Royal Academy of Fine Arts, the guilds, and the parishes cooperated in the creation of the ephemeral artworks with the intention to glorify the Monarchy.

Two final chapters, *The funeral ceremonies in the Church of the Descalzas Reales during the second half of 16th century*, by Victoria Bosch Moreno, and *The obsequies of the nobleman Stefan Krzucki and his exceptional catafalque*, by Mirosława Sobczyńska-Szczepańska, described the different ways to commemorate the deceased and to exalt the dead person's past, family and origins.

The authors of the book are very grateful to its reviewer, Professor Hanna Osiecka-Samsonowicz, for her appropriate and constructive suggestions.

Oskar J. Rojewski
Mirosława Sobczyńska-Szczepańska

STRESZCZENIE

Książka poświęcona jest zagadnieniom związanym z uroczystościami dworskimi w dobie nowożytnej, ze szczególnym uwzględnieniem ich kontekstu artystycznego i politycznego.

Siedem spośród dziewięciu rozdziałów dotyczy wydarzeń i zjawisk z terenu monarchii hiszpańskich Habsburgów i Burbonów (w tym ich amerykańskich kolonii), pozostałe dwa – Burgundii i Rzeczypospolitej. W pierwszym rozdziale Víctor Mínguez omawia dwadzieścia jeden relacji z fest dworskich, stanowiących istotny element propagandy władzy, które odbyły się w XVI i XVII wieku w różnych częściach habsburskiego imperium, m.in. w Hiszpanii, Portugalii, Flandrii i Nowej Hiszpanii. Te szczegółowe deskrypcje, często opatrzone graficznymi przedstawieniami dekoracji efemerycznych, były źródłem inspiracji dla innych dworów europejskich. Inmaculada Rodríguez Moya dokonuje systematycznego przeglądu hiszpańskich uroczystości dworskich z lat 1555–1808, których główną, choć nie jedyną sceną był Madryt. Autorka przekonująco udowadnia, że wywarły one istotny wpływ na transformację układu urbanistycznego miasta podniesionego do rangi stolicy w roku 1561. Także Pablo González Tornel podejmuje kwestię przeobrażeń w przestrzeni publicznej mających na celu stworzenie odpowiedniej scenerii dla fest na cześć hiszpańskich władców, opisując zmiany wprowadzone w wieku XVI i XVII w Palermo, stolicy wicekrólestwa Sycylii. Badacz zwraca szczególną uwagę na rolę, jaką w państwowych uroczystościach odgrywały posągi monarchów. Na przykładzie triumfalnych przejazdów przez kolonie amerykańskie Luisa de Velasco y Castilla, mianowanego najpierw wicekrólem Nowej Hiszpanii (w roku 1590), a następnie Peru (w roku 1595), Juan Chiva Beltrán przybliży kwestię symbolicznej obecności hiszpańskiego władcy w zamorskich ceremoniach. Oskar Jacek Rojewski, w oparciu o analizę zachowanych rachunków, rekonstruuje przebieg i oprawę artystyczną trzytygodniowych uroczystości towarzyszących zgromadzeniu Zakonu Złotego Runa z roku 1468, w trakcie której Karol Śmiały przyjął tytuł wielkiego mistrza. W kolejnym rozdziale Antonio Gozalbo Nadal zestawia dwie relacje kronikarskie z wielkiej parady wojskowej, która odbyła się w Barcelonie w roku 1535,

w przededniu wyprawy cesarza Karola V na Tunis, z jej przedstawieniem na tapiserii należącej do serii *Zdobycie Tunisu*, wykonanej w Brukseli w latach 1548-1554. Cristina Igual Castelló opisuje zorganizowane w Walencji obchody z okazji dwóch pomyślnych dla Hiszpanii wydarzeń z roku 1783: narodzin wnuków (bliźniaków) Karola III i zawarcia tzw. pokoju wersalskiego z Wielką Brytanią. Na podstawie przekazów archiwalnych autorce udało się ustalić, w jakim zakresie w przygotowaniach partycypowały poszczególne cechy, parafie i inne instytucje, a także, odczytać program ideowy okolicznościowych dekoracji.

Dwa ostatnie rozdziały traktują o uroczystościach funeralnych, których celem było upamiętnienie osoby zmarłej i gloryfikacja jej rodu. Victoria Bosch Moreno rekonstruuje przebieg ceremonii żałobnych z roku 1573 po śmierci Joanny Austriackiej, siostry Filipa II: od uroczystej eksportacji ciała księżnej z Eskurialu do Madrytu, poprzez jego publiczne okazanie przed Alkazarem, po egzekwie w kościele klarysek. Tematem podjętym przez Mirosławę Sobczyńską-Szczepańską jest sarmacka *pompa funebris*, ukazana na przykładzie ostatniej drogi szlachcica Stefana Krzuckiego, zmarłego w roku 1745, pochowanego w następnym roku we lwowskim kościele trynitarzy pw. św. Mikołaja. Autorka wykorzystała nieanalizowaną dotychczas relację z pogrzebu, o którego wyjątkowości stanowił humanoidalny, mobilny katafalk.

Prezentowana publikacja stanowi pokłosie współpracy między badaczami z Uniwersytetu Jaume I w Castellón de la Plana, Uniwersytetu w Walencji i Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, trwającej od roku 2016.

RESUMEN

Este libro trata las cuestiones relativas a la temática de festividades en la época premoderna, con especial atención a su contexto artístico y político.

Siete de los nueve capítulos analizan los eventos y fenómenos de la monarquía hispánica de los Habsburgo y los Borbones, mientras que los otros dos lo hacen del estado borgoñón y la República de las Dos Naciones. En el primer capítulo, Víctor Mínguez analiza veintiún relatos de fiestas cortesanas, elementos relevantes de la propaganda de poder, que se celebraron a lo largo de los siglos XVI y XVII en distintas partes del Imperio Habsburgo, entre las que cabe destacar España, Portugal, Flandes y la Nueva España. Estas detalladas descripciones de los eventos, que frecuentemente incluyen representaciones gráficas de decoraciones efímeras, eran fuentes de inspiración para el resto de cortes europeas. Inmaculada Rodríguez Moya sistematiza en su estudio las fiestas de la corte española desde 1555 hasta 1808, que tuvieron lugar principalmente en Madrid. La autora documenta de manera convincente que estas celebraciones influyeron en la estructura de la ciudad que en 1561 llegó a ser la capital de la monarquía hispánica. Asimismo, Pablo González Tornel trata la cuestión de las transformaciones del espacio público, describiendo los cambios introducidos a lo largo de los siglos XVI y XVII en Palermo, capital del virreinato de Sicilia, cuyo objetivo era crear un escenario adecuado para las festividades en honor de los reyes españoles. El autor presta especial atención al papel que durante las fiestas cortesanas desempeñaron las estatuas de los monarcas. En el texto siguiente, Juan Chiva Beltrán aborda el tema de la presencia simbólica del soberano en las fiestas ultramarinas, analizando las entradas triunfales en el Nuevo Mundo de Luis de Velasco y Castilla, el virrey de la Nueva España (desde 1590), y posteriormente virrey del Perú (desde 1595). Por su parte, Oskar Jacek Rojewski, basándose en las cuentas de la contaduría mayor, reconstruye el curso de la ceremonia y las decoraciones efímeras de la asamblea de la Orden del Toisón de Oro del año 1468, cuando Carlos el Temerario fue nombrado gran maestro de la orden. A continuación, Antonio Gozalbo Nadal compara dos relatos cronistas de

la gran parada militar organizada en Barcelona en 1535, antes de la partida de Carlos hacia Túnez, con dos paños de la serie de *la Conquista de Túnez* procedentes del taller bruselense de los años 1548-1554. Cristina Igual Castelló describe las fiestas organizadas en Valencia en 1783 con ocasión de dos acontecimientos faustos para España: el nacimiento de los nietos gemelos de Carlos III y la firma del tratado de Versalles con Gran Bretaña. Analizando los documentos de archivo, la autora, además de leer el programa iconográfico de las decoraciones efímeras, precisa de qué manera participaron los gremios, las parroquias u otras instituciones de la ciudad en la preparación de la celebración.

Los dos últimos capítulos tratan las ceremonias fúnebres que conmemoraron al difunto y glorificaron a su familia. Victoria Bosch Moreno reconstruye el funeral de Juana de Austria, hermana de Felipe II fallecida en 1573, comenzando por el traslado del cadáver desde el Real Monasterio de San Lorenzo de El Escorial hasta Madrid, su exposición pública frente al Real Alcázar, hasta las exequias en el Monasterio de las Descalzas Reales. El tema tratado por Mirosława Sobczyńska-Szczepańska es la *pompa funebris* sarmática del último adiós del noble polaco Stefan Krzucki, fallecido en 1745 y enterrado al año siguiente en la iglesia trinitaria de San Nicolás en Leópolis. La autora se basa en un relato, hasta ahora no analizado, de dicha ceremonia, única en su género por el catafalco móvil con forma humanoide.

La presente publicación es fruto de la colaboración que comenzó en 2016 entre los investigadores de la Universidad Jaume I de Castellón de la Plana, Universidad de Valencia y la Universidad de Silesia de Katowice.

Authors

Victoria Bosch Moreno
Juan Chiva Beltrán
Pablo González Tonel
Antonio Gozalbo Nadal
Cristina Igual Castelló
V́ctor Ḿnguez
Inmaculada Rodŕguez Moya
Oskar J. Rojewski
Mirosława Sobczyńska-Szczepańska

Proofreading

Adam Labus

Book and cover design

Paolo Privitera

Copyright © 2019 by

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
All rights reserved

ISSN: 0208-6336

ISBN: 978-83-226-3835-4 (printed edition)

ISBN: 978-83-226-3836-1 (digital edition)

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

First impression. Printed sheets 12,75. Publishing sheets 13,5.
Offset paper grade III, 90 g
Price 29,90 PLN (VAT)

Printing and binding
Volumina.pl Daniel Krzanowski
ul. Księcia Witolda 7-9, 71-063 Szczecin, Poland